

*Матійко Микола Володимирович,
кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

**ОКРЕМІ АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ФУНКЦІЇ
ПРИВАТНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАПОБІГАННЯ
ВИНИКНЕННЮ І ПОШИРЕННЮ ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ
ЛЮДИНИ, ЛОКАЛІЗАЦІЇ ТА ЛІКВІДАЦІЇ ЇХ СПАЛАХІВ
ТА ЕПІДЕМІЙ**

Багато правознавців диференційовано підходять до вивчення функцій правових явищ: виділяють функції права, функції правового регулювання, функції законодавства, функції правозастосування, функції правового виховання, функції санкцій, функції диспозицій, функції правового порядку [1, С. 25–33; 2; 3, С. 48; 4, С. 21–27].

При цьому в юридичній літературі висловлені думки про тотожність функцій права та правового регулювання. Так, В.Г. Смирнов стверджує, що поняття «функції права» у єдності виражає соціальне призначення правового регулювання, тому що в ньому проявляються в сукупності предмет, завдання та метод регулювання[5, С. 7]. Хоча В.П. Реутов, навпаки, на прикладі виховної та пізнавальної функцій права та правового регулювання прагне обґрунтувати необхідність їх розрізнення[4, С. 23]. В.М. Горшенев під функціями правового регулювання розуміє функції права у вузькому розумінні, як владно правовий регулятивний вплив (функції права з широкому розумінні розкривають узагальнену характеристику правового впливу на суспільні відносини, коли регулювання є лише одним із питань вираження службової ролі права[6, С. 35–37].

Можна погодитися з думкою С.С. Алексєєва про те, що правовим регулюванням є здійснення функцій права. На його думку тим, що право характеризується як система загальнообов'язкових норм, які охороняються державою, виражають державну волю усього народу, вказується й на всі спеціальні засоби юридичного впливу, передбачені у нормах права [7, С. 114].

Взаємозв'язок категорій «функції права» і «функції правового регулювання» є такий, що не дозволяє конструювати останню пра-

вову категорію як самостійну. Тут спостерігається гносеологічний збіг функцій права та функцій правового регулювання. Крім того, функції права та функції правового регулювання повинні збігатися за підсумком регулювання.

Однак із зазначеного не випливає, що функції права повинні ототожнюватися з функціями засобів регулювання, передбачених у нормах права. Засоби регулювання, незважаючи на те, що вони відповідають певній функції права, все-таки відрізняються своїм функціонально-специфічним призначенням. Зокрема, хоча сукупність певних прав і обов'язків відповідає тій або іншій функції права, проте їхня безпосередня функція полягає у наданні особі можливості певної поведінки, у зверненні за захистом і т.д.

Таким чином, спостерігається подвійна функціональна орієнтація елементів, що становлять правове регулювання: на виконання свого функціонального призначення й на відповідну функцію права.

Теоретичні розробки стосовно функціональних аспектів права, норм, галузей, інститутів та інших правових явищ можуть бути застосовані й до приватно-правового регулювання запобігання виникненню і поширенню інфекційних хвороб людини, локалізації та ліквідації їх спалахів та епідемій.

На тлі перетину публічних і приватних інтересів в умовах пандемії COVID-19 функціональні аспекти приватно-правового регулювання не можуть залишатися без змін. При цьому функціональний аспект цивільного права не може залишитися осторонь зазначених процесів, оскільки цивільне право може бути розглянуто як «найбільш повне втілення ідей і положень приватного права на національному рівні» [8, с. 9], і це ставить перед ним певні завдання. Оскільки функції права максимально тяжіють до сфери сутнього в праві, до соціології права, то можна зробити припущення, що наднаціональне приватне право, що тяжіє до сфери ідеального в праві, до філософії права, може втілювати своє соціальне призначення і впливати на суспільні відносини за напрямками, які в тому числі знаходять свій прояв у функціях цивільного права.

«Наявність у права інформаційної функції констатується у біль-

шості сучасних підручників з теорії права. Розділи окремих теоретичних досліджень, присвячені функціональному аспекту окремих явищ, також звертають увагу на існування інформаційної функції» [9, с. 7].

Інформаційна функція права – це інформаційний напрямок впливу права на суспільні відносини та інформаційне соціальне призначення права. Інформаційна функція права надає змогу ознайомитися із засобами права у задоволенні прав і правомірних інтересів осіб, можливостями найкращим чином задовольнити свої потреби, гарантіями суб'єктивних прав, способами їх захисту, можливостями мінімізувати витрати. Інформаційна функція приватно-правового регулювання запобігання виникненню і поширенню інфекційних хвороб людини, локалізації та ліквідації їх спалахів та епідемій полягає в ознайомленні суб'єктів із правами та обов'язками в зазначеній сфері, принципами профілактики інфекційних хвороб (в тому числі (зокрема, але не виключно) дотриманням підприємствами, установами, організаціями незалежно від форм власності та громадянами санітарно-гігієнічних та санітарно-протиепідемічних правил і норм при здійсненні будь-яких видів діяльності; комплексністю проведення профілактичних, протиепідемічних, соціальних і освітніх заходів) (принципи в цьому аспекті проявляють великий інформаційний потенціал, маючи велике значення для інформаційної функції [9, с. 16]), загальними тенденціями приватно-правового регулювання зазначеної сфери, інформацією про щеплення, наслідки відмови від них та можливі поствакцинальні ускладнення, легальними визначеннями явищ цієї сфери (інфекційні хвороби, небезпечні інфекційні хвороби, особливо небезпечні інфекційні хвороби, джерело збудника інфекційної хвороби, дезінфекційні заходи, епідемія, епідемічна ситуація, благополучна епідемічна ситуація, нестійка епідемічна ситуація, неблагополучна епідемічна ситуація, інкубаційний період, самоізоляція, обсерватор, календар профілактичних щеплень, контактні особи, карантин, медичні імунобіологічні препарати, носій збудника інфекційної хвороби, обмежувальні протиепідемічні заходи, осередок інфекційної хвороби, санітарно-протиепідемічні правила і норми

протиепідемічні заходи, профілактичні щеплення, поствакцинальні ускладнення, спалах інфекційної хвороби, санітарна охорона території України, фактори передачі збудників інфекційних хвороб, обсервація та ін.).

Ефективність інформаційної функції правових дефініцій багато в чому залежить від повноти визначення окремих понять основних положень права.

Стаття 1 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» надає визначення наведених вище понять. Включення до законів та підзаконних нормативно-правових актів зазначеної сфери розділів, присвячених фіксації спеціальних положень щодо регульованої актом законодавства специфічної сфери відносин, визначенню понять стосовно цієї сфери сприятиме посиленню інформаційної функції права. Отже, застосування такого підходу є виправданим. Він часто застосовується у правотворчій діяльності, але в окремих сферах відчувається його недостатність (зазначена недостатність, на нашу думку, відчувається і в сфері запобігання виникненню і поширенню інфекційних хвороб людини, локалізації та ліквідації їх спалахів та епідемій).

Не залишається без застосування цей підхід і в практиці складання цивільно-правових договорів. До договорів все частіше включаються розділи, присвячені визначенню понять, що застосовуються у сфері відносин, яку регулюють зазначені договори. Здійснюючи інформаційну функцію, засоби приватно-правового регулювання запобігання виникненню і поширенню інфекційних хвороб людини, локалізації та ліквідації їх спалахів та епідемій здійснюють вплив на суб'єктів, які шляхом отримання відповідної інформації орієнтуються на певні типи поведінки, усвідомлюють зміст прав та обов'язків в зазначеній сфері.

Література:

1. Алексеев С.С. Функции применения права. Правоведение. 1972. № 2. С. 25–33.
2. Быков А. Г. Роль гражданско-правовых санкций в осуществлении хозяйственного расчета: автореф. дис. на соискание уч. степени

канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 «Гражданское право и гражданский процесс». М., 1967. 16 с.

3. Матузов Н. И. Личность. Права. Демократия. Теоретические проблемы субъективного права. Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 1972. 292 с.

4. Реутов В. П. О разграничении функций права и правового регулирования. Правоведение. Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1974. № 5. С. 21–27.

5. Смирнов В. Г. Функции советского уголовного права Л.: Изд-во ЛГУ, 1965. 187 с.

6. Горшенев В. М. Способы и организационные формы правового регулирования в социалистическом обществе. М.: Юрид. лит., 1972. 256 с.

7. Алексеев С. С. Механизм правового регулирования в социалистическом обществе. М.: Юрид. лит., 1966. 187 с.

8. Цивільне право України: Підручник: у 3 кн. Кн.1 / За ред. Є. О. Харитонова, А. І. Дрішлюка. Одеса: Юридична література, 2005. 528с.

9. Матійко М. В. Інформаційна функція цивільного права: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право. Одеська національна юридична академія, Одеса, 2009, 20 с.